

Eesti Lõimumiskava 2008-2013 ja selle rakendusplaani meetmete delegeerimisvõimalused kohaliku omavalitsuse tasandile

Ettepanekud

Projekt: „Kohalike omavalitsuste rolli määratlemine valdkondliku arengukava „Eesti Lõimumiskava 2008-2013” tegevuste elluviimisel”

Tellijad: Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed
Teostajad: Praxis, Geomedia, Balti Uuringute Instituut

Tallinn 2010

Sisukord

1. Sissejuhatus.....	3
2. Eesti Lõimumiskava 2008-2013 muudatus- ja täiendus- ning finantseerimisskeemi ettepanekud delegeerimisvõimalustega meetmete osas	5
2.1. Õppetöö toetamine koolieelsetes lasteasutustes.....	5
2.2. Õppetöö toetamine üldhariduskoolides.....	7
2.3. Pedagoogide koolitamine	9
2.4. Noorsootöö ja huviharidus	11
2.5. Täiskasvanud uusimmigrantide lõimimine	12
2.6. Kultuuriline lõimimine.....	14
2.7. Tööturuga seotud lõimimine	15
2.8. Süstemaatiline lõimumisalane töö kohalikes omavalitsustes.....	16
2.9. Võimalikud rahastamismehhanismid	17
2.10. Metoodilised alused delegeerimise otstarbekuse kaalutlemiseks	18

1. Sissejuhatus

Riigihanke „Kohalike omavalitsuste rolli määratlemine valdkondliku arengukava „Eesti Lõimumiskava 2008-2013” tegevuste elluviimisel” raames on otseseks eesmärgiks valdkondliku arengukava „Eesti Lõimumiskava 2008-2013“ õigeaegne, säästlik ja tulemuslik elluviimine rakendusplaani 2008-2010 alusel. On osutatud vajadusele, et see põhineks hästi ettevalmistatud haldus- ja finantseerimismehhanismil ning tegevuste teostamisse kaasatakse rakendusüksustena lisaks ministriumidele, nende allasutustele ja Migratsiooni ja Integratsiooni Sihtasutusele Meie Inimesed (edaspidi MISA) ka kohalikud omavalitsused (edaspidi KOV).

Projekti käigus viidi läbi alljärgnevad tegevused:

- Kehtivate dokumentide, koostatud analüüside ja rahvusvaheliste praktikate analüüs (Tegevus 1, toimus märts-mai 2009)
- Koolitus seotud asutustele (Tegevus 2, toimus mais 2009)
- 5 konsultatsiooniseminari riigiasutustega (Tegevus 3, toimus august-september 2009)
- 22 konsultatsiooniseminari kohalikes omavalitsustes (osales kokku ca 400 inimest 31 omavalitsusest) ning 1 konsultatsiooniseminar kohalike omavalitsuste liitudega (Tegevus 3, toimus november 2009-veebruar 2010)
- 3 ümarlauakohtumist konsultatsiooniseminaridel tehtud ettepanekute läbiarutamiseks (Tegevus 4 ja 5, toimus märtsis 2010)
- 1 fookusgrupp esialgsete ettepanekute kommenteerimiseks ja täiendamiseks (Tegevus 4 ja 5, toimus aprillis 2010)
- 5 tagasisideseminarit: Tallinnas (15.04.2010), Narvas (16.04.2010), Valgas (21.04.2010), Pärnus (26.04.2010) ja Kohtla-Järvel (27.04.2010). Seminaridel osales kokku 123 inimest (Tegevus 6)

Käesolevas aruandes esitatakse ettepanekud lõimumiskava rakendusplaani täiendamiseks ja muutmiseks, et saavutada „Eesti Lõimumiskava 2008-2013” eesmärkide täitmine võimalikult tulemuslikult.

Eesti lõimumiskava 2008-2013 muudatus- ja täiendus- ning finantseerimisskeemi ettepanekute esitamisel lähtuti järgmistest põhimõtetest:

- lõimumisalaste meetmete kasutamise aktuaalsus ja võimekus kohaliku omavalitsuse tasandil on väga erinevad. Meetmete rakendusvajadused sõltuvad mitte-estlaste ja kolmandate riikide kodanike arvukusest kohaliku omavalitsuse üksuses, lõimumisprotsesside arengutasemest ning konkreetsetest vajadustest lähtuvalt sihtrühmast, kohalikust institutsionaalsest suutlikkusest ja valmisolekust meetmete rakendamist kohtadel läbi viia;
- meetmete delegeerimist kohaliku omavalitsuse tasandil saab rakendada ennekõike riigieelarveliste vahendite kasutamisel. Euroopa Liidu struktuurifondide raha kasutamine

lõimumismeetmete tarvis eeldab projektikonkursside läbiviimist. Sellisel juhul saab linna/vallavalitsust käsitleda vaid projektitaotlejana;

- mitmete lõimumisalaste meetmete delegeerimine sõltub poliitilisest tahtest riiklikul tasandil, mille seisukohtade kujundamine eeldab rahvaarutelu läbiviimist ühiskonnas. Näiteks kohustuslike eesti keelsete aineõppekavade sisseviimine vene õppekeelega koolides alg- ja põhikooli astmes;
- vajadus seadusandlike muudatuste läbiviimiseks Riigikogus. Näiteks lõimumisalase arengukava kohustuslikkus kohaliku omavalitsuse üksuses eeldab muudatusi Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (edaspidi KOKS).

2. Eesti Lõimumiskava 2008-2013 muudatus- ja täiendus- ning finantseerimisskeemi ettepanekud delegeerimisvõimalustega meetmete osas

2.1. Õppetöö toetamine koolieelsetes lasteasutustes

Hetkeolukord lühidalt

- Kohalikul tasandil teadvustatakse lasteaedade suurt mõju keeleõppele ja lõimimisele laiemalt.
- Kasvav trend on segarühmade teke: st eestikeelse õppega rühmades on järjest enam muukeelseid lapsi. Tõstatatakse küsimus segarühmade mõjust eesti emakeelega laste keeleõppele. Samuti aktualiseerub mitmekultuurilises õpikeskkonnas eesti keele õppe läbiviimise edukus. Eesti ja vene keelest erineva emakeelega laste õpetamise teema on aktuaalne suuremates linnades. Osundatakse laste identiteediprobleemidele, emakeele arengu kärbumisele, lastevanemate kõrvalejäämisele laste õpetamisel. Lastevanemate nõustamist peetakse paljudes haridusasutustes ja kohalikes omavalitsustes väga vajalikuks ja toetamist väärivaks.
- Vene õppekeelega lasteaedade personali koolitamisele pööratakse senisest enam tähelepanu – personali eesti keeleoskuse tase on kohati väga kesine ja lastele eesti keele õpetamisel on kohati väga suuri raskusi.
- Rõhutakse kvaliteetsete õppematerjalide olulisusele huvi tekitamisel keele õppimise vastu ja keeleõppe tulemuslikkusele.
- Õppetöös kasutatakse järjest enam osalist või pehmemaid keelekümbeluse variante.
- Tuntakse muret, kuidas lasteaedades, alg- ja põhikoolis suudetakse mitmekultuurilises keskkonnas laste kujunevat emakeele oskust säilitada ja arendada. Tõdetakse, et eesti keele õpe selle omandamiseks on väikeses mahus.
- Õpetajatele tähendab erineva emakeelega laste õppimine samas rühmas koormuse kasvu, vajadust täiendavate oskuste järele.
- Lasteaedade aktiivsus ja võime õpetajatele ning üldise keeleõppe keskkonna arendamisele toetust muretseda on erinev ja põhineb suuresti projektipõhisel lähenemisel.
- Ülekaalus on seisukoht, et rohkem otsustusõigust tuleks lõimumisalas tegevuses delegeerida kohaliku omavalitsuse tasandile.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.1.1. Jätkata lasteaedade lõimumistegevuste projektipõhist toetamist, sealhulgas:

- Laiendada toetatavate tegevuste ringi, õhutades erineva õppekeelega lasteaedade omavahelist koostööd. Lisada projekti taotlejate ringi ka kohaliku omavalitsuse üksused

– see võimaldab hõlpsamalt ette valmistada mitut lasteaeda hõlmavaid lõimumisalaseid projekte.

- Projektipõhiselt toetada senisest enam lasteaedade vahelist koostööd (sh samas linnas või vallas), viies kokku erineva keeletaustaga lapsi ning õhutades lasteaedade personalil üksteiselt õppimist. Näiteks: eesti ja vene õppekeelega lasteaia pedagoogide omavaheline suhtlemine ja töötajate rotatsioon.
- MISA-l korraldada projektijuhtimise alaseid koolitusi lasteaedade personalile (sama ettepanek ka üldhariduskoolide puhul, neid koolitusi võib ka koos teha). Arvestades, et lasteaedade lõimumistegevuste rahastamine jätkub ilmselt suuresti projektipõhiselt, on vajalik lasteaedade töötajate projektikirjutamise võimekuse suurendamine.
- Arvestades vene õppekeelega lasteaedade personali vähest eesti keele oskust, kaaluda eraldi taotlusvoorude korraldamist eesti ja vene õppekeelega lasteaedadele, et anda paremad võimalused toetuse saamiseks ka vene õppekeelega lasteaedadele, kelle personali eesti keele oskuse tase pärsib edukate projektide kirjutamist.

2.1.2. Kaaluda olulise hariduspoliitilise otsusena kohalikule omavalitsusele ja / või lapsevanemale kohustuse panemist tagada kooli minevatele lastele teatud kindel eesti keele oskuse tase.

- Võimaldada KOV-il leida sobilikud viisid kooli minevatele mitte eesti emakeelega lastele eesti keele õppeks, nt koostöö koolidega (algklasside õpetajad, logopeedid, abiõpetajad); lasteaias mittekäivate laste keeleoskuse tagamise viisid jne.
- Finantseerida antud tegevusi pearahapõhiselt (vt ka järgmine punkt). Seejuures arvestada ka lasteaias mittekäivate lastega, kelle üle võiks arvestust pidada KOV ning edastada vastavad andmed Haridus- ja Teadusministeeriumile (edaspidi HTM).

2.1.3. Liikuda lasteaedades järk-järgult pearahapõhisele lõimumistegevuste rahastamise viisile.

Selleks HTM-l algatada KOV-des keeleõppe ja selle toetavate tegevuste (nt logopeedide, abiõpetajate) vajaduste analüüs. Seejärel töötada välja nn üleminekumudel lasteaedadele, mille eesmärk on valmistada ette lapsi õppima eestikeelses põhikoolis. Sealhulgas:

- Analüüsida koostöös KOV-idega piirkondlikke vajadusi tugitegevuste järele (nt logopeed, abiõpetaja). Seejärel arendada välja logopeedide ja abiõpetajate finantseerimise tagamine keskvalitsuse poolt, et alates lasteaiast saaks laps eesti keelse õppega hakkama ning toetada ka tema edasist kooliteed eestikeelses koolis;
- Töötada välja miinimumnõuded muukeelsete lastega lasteaedade personali (millised ametikohad, millise koormusega milliste laste arvu kohta) osas.

2.1.4. Jätkata ja laiendada metoodikakeskuste tööd, kaaluda vajadusel ka nende loomist teistesse piirkondadesse.

- Lisada metoodikakeskuste töösse lastevanemate nõustamise ja koolitamise oskuste arendamine nii, et metoodikakeskuste töö tulemusel on lasteaiad, koolid ja/või omavalitsuse töötajad valmis lapsevanemaid nõustama. Antud tegevuse eesmärk on, et muukeelse lapse vanem oskaks oma last õppetegevuses toetada ning teha kaalutletult

valikuid, millise õppekeelega kooli oma laps panna. Selleks on tarvilik komplekteerida metoodikakeskused vajaliku oskusteabega spetsialistidega.

- Metoodikakeskuste abiga arendada olemasolevate lasteaedade juures välja võimekus toetada ka neid keelelise erivajadusega lapsi, kes lasteaia ei käi – nt eesti keele algõpe.

2.1.5. Võimaldada HTM poolt eraldatavat õppevara toetust ka neile eesti õppekeele lasteaedadele, kus käivad vene kodukeelega lapsed. Vastav alusinformatsioon peaks tulema Eesti Hariduse Infosüsteemist (edaspidi EHIS). Õppevara toetus lasteaedadele on praegu õppekeele põhine ja seda toetust saavad vene õppekeele rühmad. Samas reaalselt on paljudes kohtades tekkinud eesti õppekeele rühmades sisuliselt segarühmad, kus vastavaid õppematerjale ei ole piisavalt.

- Töötada välja miinimumnõuded muukeelsete lastega lasteaedade õppevaraga varustatusele. Selle taseme tagamiseks anda lasteaedadele õppevaratoetusi baasfinantseeringuna, mitte pearaha või rühmapõhisele. Põhjendus: õppevaraga varustatuse vajadus ei sõltu otseselt laste arvust.

2.1.6. Laiendada olemasolevate lasteaedade personali koolituse sihtrühmasid, pakkudes keelekoolitusi ka abipersonalile. (Pedagoogide koolitamist vt p 3).

- Erilist tähelepanu osutada lasteaedade juhatajate koolitamisele, et tagada pädev juhtimine ja vajalike arendustegevuste elluviimine lasteaia töös.

Prioriteetsed tegevused:

- HTM poolt eraldatavat õppevara toetust eraldamine ka neile eesti õppekeele lasteaedadele, kus käivad vene kodukeelega lapsed.
- Jätkata lasteaedade lõimumistegevuste projektipõhist toetamist.
- Liikuda lasteaedades järk-järgult pearahapõhisele lõimumistegevuste rahastamise viisile.

2.2. Õppetöö toetamine üldhariduskoolides

Hetkeolukord lühidalt:

- Koolides toimub osaline üleminek eestikeelsele õppele gümnaasiumi astmes ja kohati ka põhikooli astmes. Praegune üleminekusüsteem on koolide jaoks motiveeriv ja üldjoontes sobilik. Väiksemates asulates on suundumus vene õppekeele klasside ja kooliastmete sulgemise suunas.
- Sarnaselt lasteaedadele soovivad paljud lapsevanemad panna oma lapsi eestikeelses kooli. Esineb ka juhtumeid, kus lapsed ei saa koduse toe puudumisel keele tõttu hakkama ja lähevad eesti õppekeele klassist tagasi vene õppekeele klassi. Lastevanemate hirmudel jääda õppeprotsessist eemale on oluline roll siis, kui laps pannakse eesti õppekeele klassi.
- Õpetajate raskused mitte-emakeeles õpetamisel;
- Õpetajate killustunud koormus ja eesti keele õpetajate terav puudus Ida-Virumaal ja teistes valdavalt venekeelsetes omavalitsustes (nt Maardu, Loksas);

- Eesti õpetajate soovimatus vene õppekeele klassides õpetada;
- Õpetajate vähesed oskused õppetöö läbiviimiseks mitmekeelses õpikeskkonnas;
- Õpilaste nappus väikeste asulate gümnaasiumiklassides, mida püütakse leevendada kooli õppekava kohandamisega;
- Õpikute liigne keerukus mitte-eestlastest õpilaste jaoks arvestades õpilaste keeleoskust.
- Koolide võimet kirjutada projekte ja saada lisaraha keeleõppe toetuseks hinnatakse erinevaks ja paljudel juhtudel ka nõrgaks.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.2.1. Jätkata gümnaasiumide riikliku üleminekuprogrammiga vastavalt planeeritule.

2.2.2. Töötada välja alg- ja põhikooli eesti keele ülemineku mudel ning alustada muudatustega alates 2012. aastast, mil lõpeb gümnaasiumide ülemineku periood. Finantseerimise osas rakendada sarnast skeemi nagu gümnaasiumide ülemineku puhul. Ülemineku ettevalmistamiseks ettepanekud:

- Alustada eestikeelset aineõpet alates algkoolist;
- Toetada sarnaselt gümnaasiumiastmega eestikeelset aineõpet põhikoolis, seejuures andes koolidele suurem valikuvabadus ainete valikul. Viimast on vaja eelkõige põhjusel, et kõigil koolidel ei ole võimalik leida pädevaid eesti keeles õpetavaid pedagooge kohustuslikes ainetes.
- Töötada välja ja jagada koolidele spetsiaalsed õpikud hiliskeelekümbluse klassidele;
- Luua koolidele paremad tingimused abiõpetajate tööle palkamiseks, et toetada alg- ja põhikooli astmes üleminekut;
- Tagada riiklikult eestikeelse logopeedi olemasolu vene emakeelega õpilastele

2.2.3. Luua eesti keeles õppivatele vene ja teiste mitte-eesti emakeelega õpilastele süvendatud emakeele õppe võimalusi;

2.2.4. Varustada spetsiaalsete keele-alaste õppevahenditega ka eesti koolid, kus õpivad mitte-eesti emakeelega lapsed;

2.2.5. HTM-l tegeleda erilise tähelepanuga muukeelsetes piirkondades eesti keele ja teiste õppeainete eesti keeles õpetamise võimekuse arendamisega. Käivitada selleks pedagoogidele programmid (nt stipendiumid, toetussüsteemid) Ida-Virumaa koolides ja teistes sarnase teravdatud vajadusega kohalikes omavalitsustes (nt Loxsa, Valga).

2.2.6. Jätkata ja laiendada metoodikakeskuste tööd, kaaluda vajadusel ka nende loomist, et katta Eesti kõik piirkonnad, sh:

- Lisada metoodikakeskuste töösse lastevanemate nõustamise ja koolitamise oskuste arendamine nii, et metoodikakeskuste töö tulemusel on lasteaiad, koolid ja/või kohaliku omavalitsuse töötajad valmis lapsevanemaid nõustama ka alg- ja põhikoolis.

- Mitte-eestlastest lastevanematele töötada välja abimaterjalid ja võimaldada koolitusi (sh eesti keele kursused), uuringute tulemuste tutvustusi ning nõustamist, et vanemad saaksid paremini toetada oma last eestikeelses koolis.

2.2.7. Oluliselt tugevdada üldhariduskoolides mitte-eesti emakeelega õpilaste huvi eesti keele õppimise vastu ja sellega seotud karjäärinõustamist. Üldjoontes on süsteem olemas, kuid see ei arvesta muukeelsete noorte vajadustega alates informatsiooni jagamisest kuni nõustamiseni.

2.2.8. Võimaldada gümnaasiumiastmel eesti keele eksami sooritamisel õpilasel valida, millisel tasemel ta eksamit sooritab (B1, B2, C1, C2). Analoogne süsteem luua ka põhikoolis. Juhendada õpetajaid õpilasi nõustama eksamitaseme valikul.

- Töötada välja kompleksõppekavad kodakondsuseksami sooritamiseks vajalike teadmiste omandamiseks, arvestades nii keeleõpet kui ka kodanikuõpetust.

2.2.9. Jätkata üldhariduskoolidele suunatud projektipõhise rahastusega avatud taotlusvoorudes, sealhulgas võimaldada ka koolidel osa saada noorsootöö alastest taotlusvoorudest (vt täpsemalt noorsootöö ja huvihariduse p 4).

- MISA-l korraldada projektijuhtimise alaseid koolitusi üldhariduskoolide personalile (sama ettepanek ka lasteaedadepuhul, neid koolitusi võib ka koos teha). Arvestades, et üldhariduskoolide lõimumistegevuste osaliselt projektipõhine rahastamine jätkub, on vajalik suurendada koolide projektikirjutamise võimekust.

Prioriteetsed tegevused:

- Töötada välja alg- ja põhikooli eesti keele ülemineku mudel ning alustada muudatustega alates 2012. aastast, mil lõpeb gümnaasiumide üleminekuperiood.
- HTM-l tegeleda erilise tähelepanuga muukeelsetes piirkondades eesti keele ja teiste õppeainete eesti keeles õpetamise võimekuse arendamisega.
- Varustada spetsiaalsete keele-alaste õppevahenditega ka eesti koolid, kus õpivad mitte-eesti emakeelega lapsed

2.3. Pedagoogide koolitamine

Probleemid lühidalt

- Pedagoogide eesti keele oskus on jätkuvalt suureks probleemiks, eriti piirkondades, kus elanike enamuse moodustavad mitte-eestlased.
- Lisaks üldisele keeleoskusele esineb ka spetsiifiliselt ainekeele oskuse probleeme ning pedagoogide vähest ettevalmistust tulemaks toime erinevate emakeeltega laste klassides.
- Probleemiks peetakse asjaolu, et keeleõpe keskendub ennekõike eksamite läbimisele, mitte aga keele praktilisele ja piisavale omandamisele suhtluseks ja aineõppeks, et koolis eesti keeles edukalt õpetada.
- Parimaks hinnatakse koolitusi, kus keelekoolitus, erialaline koolitus ja metoodiline koolitus on integreeritud. Väga kõrgelt hinnati MISA poolt korraldatud koolitusi pedagoogidele.

- Muude turul pakutavate koolituste osas toodi kohati koolituste ebaühtlast kvaliteeti, koolituste ruumilise kättesaadavuse ja rahalise toetuse olulisust.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.3.1. Jätkata riiklikul tasemel keskselt pedagoogide täiendkoolitamise süsteemi, sh:

- Tagada tasuta kvaliteetsete koolituste kättesaadavus kõigile vajalikele sihtrühmadele, sõltumata asukohast.
- **Suurendada lasteaedade ja üldhariduskoolide pedagoogide täiendkoolituse mahtu**, võimaldades metoodilist ja keelekoolitust senisest suuremale arvule lasteaedade pedagoogidele eesti keele kui teise keele õpetamiseks. Seejuures keskenduda kesk- ja kõrgtasemel keeleoskuse omandamisele, arvestades ainekeskset keeleoskust.
- Kaaluda teatud mõistlikust kordade arvust kohustusliku keeleeksami tasuliseks muutmist, et motiveerida õpetaja enese huvi saada kvaliteetset keeleõpet.

2.3.2. Laiendada riiklikult rahastatud pedagoogide koolitamise sihtrühma ka huvikoolide õpetajatega. See toetab otseselt noorsootöö ja huvihariduse vallas toimuva lõimumise tõhusust.

2.3.3. HTM-l esitada riikliku koolitustellimuse raames tellimus puuduvate kompetentsidega pedagoogide ja tugipersonali koolitamiseks (nt vene keele baasil logopeedid, abipersonal). Antud ettepanek toetab ka uue põhikooli ja gümnaasiumiseaduse eelnõus esitatud põhimõtet näha ette minimaalsed koosseisunõuded nii pedagoogide kui tugipersonali osas ning tagada nende väljaõppeks riigieelarveliste kohtade arv.

2.3.4. HTM-l tegeleda erilise tähelepanuga muukeelsetes piirkondades eesti keele ja teiste õppeainete eesti keeles õpetamise võimekuse arendamisega. Käivitada selleks pedagoogide motivatsiooniprogrammid (nt stipendiumid, toetussüsteemid) Ida-Virumaa koolidesse ja teistesse sarnase teravdatud vajadusega kohalikesse omavalitsustesse õpetajate saamiseks (nt Loksa, Valga).

2.3.5. Pedagoogide ettevalmistamisel pöörata senisest oluliselt suuremat tähelepanu õppeprotsessi läbiviimisele mitmekultuurilises õpikeskkonnas. Anda tulevastele õpetajatele senisest oluliselt enam teadmisi mitmekultuurilises keskkonnas.

2.3.6. Projektipõhiselt toetada lasteaedade ja üldhariduskoolide pedagoogide omavahelist suhtlust ja kogemuste levitamist võimaldavaid tegevusi, sh kaasata nii eesti kui vene õppekeelega õppeasutuste pedagooge. Tagada pedagoogi kutse omistamisel eesti keele oskus nõutaval tasemel.

Prioriteetsed tegevused:

- Pedagoogide ettevalmistamisel pöörata senisest oluliselt suuremat tähelepanu õppeprotsessi läbiviimisele mitmekultuurilises õpikeskkonnas.

- HTM-l tegeleda erilise tähelepanuga muukeelsetes piirkondades eesti keele ja teiste õppeainete eesti keeles õpetamise võimekuse arendamisega.
- Laiendada riiklikult rahastatud pedagoogide koolitamise sihtrühma ka huvikoolide õpetajatega.

2.4. Noorsootöö ja huviharidus

Hetkeolukord lühidalt

- Noorsootöös ja huvihariduses kinnitati seminaridel laste ja noorte huvitatuses tegutseda ühiselt rahvus- ja keelepiiride üleselt. Toimuvad ühisüritused ja projektipõhised õpilasvahetused, mille kasu ja vastuvõttu noorte poolt hinnatakse heaks ja väga heaks.
- Mitmetes noorsootöösutustes puuduvad jätkuvalt eesti keeles projektikirjutamise oskusega töötajad. Huvihariduses kaasneb erineva emakeelega laste õpetamisel lisakoormus õpetajale, kuna vähemalt osa õpetusest tuleb anda emakeeles.
- Keelelaagrite kasu hinnatakse väga kõrgelt. Leiti, et lisaks keelelaagritele tuleks rahastada ja korraldada ka muid noortelaagreid. Tuleks leida võimalusi toetatavate keele- ja noortelaagrite paremaks sidustamiseks kohalike noortekeskuste tööga.
- Vähe pööratakse tähelepanu spordikoolide ja –ringide olulisusele noorte keeleõppes.
- Kriitikat pälvis noorsootöö toetamise riiklik süsteem. Projektikonkursside taotlejate ringi hinnatakse liialt piiratuks – lisaks noorsootöösutustele tuleks lubada osaleda konkurssidel ka kultuuriseltsidel, linna- ja vallavalitsustel. Väiksemate üksuste seisukohast vaadatuna esitab riik liialt kõrgeid nõudmisi projektis osalejate arvule.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.4.1. Jätkata noorte lõimumise edendamiseks riikliku projektikonkursside süsteemiga, sealhulgas:

- Laiendada projektide taotlejate ringi lisades linna- ja vallavalitsused. See võimaldaks ka siduda toetatavad tegevused paremini KOV tasandil tehtava noorsootööga.
- Näha keelelaagrites osalejate valimisel ette KOV ja/või kooli suurem roll, et keelelaagritest saaksid osa võtta just need õpilased, kes seda kõige enam vajavad. Keelelaagrite ettevalmistamisse kaasata enam ka lapsevanemaid.
- MISA-l arendada KOV-dega koostööd keelelaagrites osalejate valimiseks.
- Võimaldada projektides läbi viia mitmekesisid noorsootegevusi, sh päevalaagreid, eesti ja vene õppekeelega koolide ühistegevusi koolivaheaegadel jne.
- Toetada spordikoole ja –klubisid, muusika- ja kunstikoole noortele eesti keele õpetamisel, korraldades vajadusel ka eesti keele õpet mitte-eesti emakeelega treeneritele ja pedagoogidele.

2.4.2. Lisaks projektitoetustele jätkata keskselt koordineeritud riiklike programmidega noorsootöös ja tagada neile mitmeaastane rahastamine, sealhulgas:

- Teadvustada teiste noorsootegevusi rahastavate asutustele noorte lõimumisvajadusi ning julgustada neid oma projektides arvestama lõimumisaspektidega (näiteks: rohkem punkte saavad hindamisel projektid, kuhu on kaasatud nii noored eestlased kui teiste rahvuste esindajad). MISA-l tugevdada koostööd antud asutustega.

2.4.3. Seoses huvikoolide pedagoogide koolitamisega, vt punkti 2.3.2 eelmisest alapeatükist.

Prioriteetsed tegevused:

- Jätkata noorte lõimumise edendamiseks riikliku projektikonkursside süsteemiga,
- Lisaks projektitoetustele jätkata keskselt koordineeritud riiklike programmidega noorsootöös ja tagada neile mitmeaastane rahastamine.

2.5. Täiskasvanud uusimmigrantide lõimimine

Hetkeolukord lühidalt

- Uusimmigrantide teema puhul on tegu alles käivitavate meetmetega; praeguseks on välja töötatud uusimmigrantide kohanemisprogramm.
- Uusimmigrantide kohandumise toetamist nähakse enamikus kohaliku omavalitsuse üksustes kui tulevikuteemat. Hetkel hinnatakse võimekust uusimmigrantidega tegeleda väga kasinaks, eriti väiksemates kohaliku omavalitsuse üksustes.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.5.1. Kuna tegu on alles loodava riikliku süsteemiga, on mõistlik see keskselt tööle rakendada, mitte esialgu delegeerida meetmeid kohalikele tasandile. Võimalikku delegeerimist saab kaaluda uusimmigrantide arvu suurenedes ja ettevalmistatud personali (koolitajad ja tugiisikud) olemasolul. Hetkel ei toeta tegevuse delegeerimist ka finantseerimisvõimalused – nimelt on tegu Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fondi toetusega, mida vastavalt välisabi kasutamise reeglitele peab korraldama projektikeskselt ja konkurentsipõhiselt. Süsteemi kujundamisel konsulteerida aktiivselt kohalike omavalitsusega, et tõsta KOV töötajate teadmisi uusimmigrantidega seotud riiklikest tegevustest.

2.5.2. Uusimmigrantide kohanemisprogrammi käivitamisel eelistada koostööd olemasoleva täiskasvanute koolituse asutustega (professionaalsed koolitusfirmad, ülikoolide kolledžid, kutsehariduskeskused, vabahariduse liit jms). See võimaldaks süsteemset ja stabiilsemat lähenemist võrrelduna üksikisikutel ja üksikutel konkurssidel põhineva kohanemisprogrammi läbiviimise võimekusega. Seejuures:

- Korraldada avalik konkurss koolitusasutustele ja valida koolitajaks mitu asutust, keda valmistada ette kohanemisprogrammide läbiviijateks.
- Konkursitingimustes näha ette vajalikud pädevusenõuded personalile ja koolitusasutuse võimekuse jätkusuutlikkuse tagamisele.
- Konkursitingimustes näha ette, et pakkuja näitab ära oma pakkumises piirkonnad, kus ta kohanemisprogrammi on valmis läbi viima ning seejuures esitama kirjalikud nõusolekud vastavate KOV-de poolt teha antud pakkujaga kohanemisprogrammi rakendamisel koostööd (KOV rolli vt täpsemalt p 2.5.3).
- Teha koolitusasutustega kokkulepped koolituse teeninduspiirkondade osas, et võimaldada kohanemisprogrammi läbimist erinevates Eesti piirkondades (eeskätt suuremates keskustes). Sellega taotletakse koolituse läbiviimise ruumilist hajusust ning välditakse ühe koolitusasutuse monopoolset rolli koolitusturul.

2.5.3. Uusimmigrantide tugiisiku süsteemi käivitamisel eelistada võimalust siduda tugiisiku süsteem kohanemisprogrammi süsteemiga. Näiteks: kui kohanemisprogramme pakuvad täiskasvanute koolitamisega tegelevad asutused, võiks esmane tugiisikute võrgustik kujuneda vastavate koolitajate baasil. Samas mõnes piirkonnas võib osutada sobilikuks olemasoleva KOV sotsiaaltöötaja tugiisikuna rakendamiseks. Seega võiks konkursitingimustes võimaldada alternatiivseid lahendeid:

- Pakkumisi võivad esitada üldistele pädevusnõuetele vastavad koolitus või nõustamisasutused, märkides seejuures ära piirkonna ja saades vastavalt KOV-lt nõusoleku koostööks.
- Pakkumisi võivad esitada ka KOVid olemasoleva personali baasil, kui nimetatud isikud vastavad üldistele pädevusnõuetele uusimmigrantidega tööks.

2.5.4. Kohaliku omavalitsuse ülesandena näha ette uusimmigrantide registreerimine ja suunamine riiklikult korraldatud süsteemi – nii kohanemisprogrammist osavõtuks kui ka tugiisiku saamiseks. Kohalikul tasandil nähakse mõlema meetme osas (st kohanemisprogramm ja tugiisiku süsteem) põhilist ressursi sotsiaaltöötajates, kes võiks uusimmigrantide kohandumisega tegeleda, sh suunates nad riiklikult korraldatud teenusteni. Seejuures:

- Tagada kohalike omavalitsuste süsteemne teavitamine ja juhistega varustamine, et igas kohalikus omavalitsuses oleks vähemalt üks töötaja, kes oskab aktiivselt uusimmigrante vastavatesse programmidesse suunata.
- Korraldada uusimmigrantide programmide läbiviimise tulemuslikkuse seire selliselt, et selles osaleksid ka KOVid.

2.5.5. Mõlema meetme – nii uusimmigrantide kohanemisprogrammi kui ka tugiisiku programmi finantseerimine peaks toimuma pearahapõhiselt. See tähendab, et mõlema meetme puhul on vajalikud tegevused ära kirjeldada ning nende elluviimise maksumus välja arvestada. Seejuures:

- Kohanemisprogrammi puhul seada mõistlik alam- ja ülempiiri koolituse grupi suurusele, et tagada koolituse hinna-kvaliteedi suhe.

- Tugiisiku süsteemi puhul maksta tugiisikule konkreetse uusimmigrandi toetamise eest lähtuvalt etteantud tööde mahust ja hinnakirjast.

Prioriteetsed tegevused:

- Uusimmigrantide tugiisiku süsteemi käivitamisel eelistada võimalust siduda tugiisiku süsteem kohanemisprogrammi süsteemiga.
- Uusimmigrantide kohanemisprogrammi käivitamisel eelistada koostööd olemasoleva täiskasvanute koolituse asutustega.

2.6. Kultuuriline lõimumine

Probleemid lühidalt

- Rahvusvähemuste kultuuriseltside tegevuses toodi põhiliste probleemidena esile tagasihoidlikku kodanikualgatusete taset mitte-estlaste hulgas ja eestvedajate puudust osades kohaliku omavalitsuse üksustes. Mitmetes paljurahvuselistes kohaliku omavalitsuse üksustes puuduvad või on väga vähe rahvusvähemuste ühendusi ja rahvusvähemuste kultuuriseltsed, napib eestikeelseid üritusi ja kultuurialaseid tegutsemisvõimalusi täiskasvanutele.
- Jätkuvalt valmistab rahvusvähemuste ühendustele ja kultuuriseltsidele raskusi projektide kirjutamine ja aruandluse koostamine.
- Puudub terviklik ülevaade kohalike omavalitsuste poolt rahastatud kultuuriprojektidest, mistõttu esineb projektitaotluste esitamisel ja rahastamisel kattuvusi.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.6.1. Jätkata seniseid toetuskeeme: katusorganisatsioonide kaudu rahastamine ja projektipõhine rahastamine.

- Tagada (vajadusel koos teiste asutustega nagu EAS) rahvusvähemuste ühenduste ja kultuuriseltside eestvedajate koolitamine projektide ettevalmistamise, juhtimise ja aruandluse alal.
- Parandada teabe kättesaadavust rahvusvähemuste ühenduste ja kultuuriseltside rahastamisvõimaluste ja rahastatud projektide kohta. Toetust saanud projektide ja taotlejate andmebaas muuta asjaosalistele enam kättesaadavaks.
- Lihtsustada MISA väiksemahuliste projektidega seonduvat aruandluskohustust.
- Sisulises aspektis näha vajadust mitmekesistada toetusi saavate tegevuste loendeid. Luua rahvusvähemuste kultuuriprogrammide andmebaas.
- Laiendada riiklikku toetuskeemi eesti kultuurisündmuste korraldamiseks Ida-Virumaal (teatrietendused, muusikasündmused jms).
- Lihtsustada MISA väiksemahuliste projektidega seonduvat aruandluskohustust.

2.7. Tööturuga seotud lõimumine

Hetkeolukord lühidalt

- Keskseks probleemiks on täiskasvanute eesti keele õppe ebahütlane tulemuslikkus. Ette heidetakse koolituste kesist metoodilist baasi, liigset grammatikakeskust, vale motivatsiooni (õpitakse eksamik, mitte sisemiselt tunnetatud vajadusest lähtuvalt).
- Töötute keeleõppes tunnetatakse valdavalt Töötukassa meetmete vähest paindlikkust.
- Oluliseks peetakse Töötukassa ja ettevõtjate koostöö tõhustamist, tööandjate teadlikkuse tõstmist keeleõppe toetusvõimaluste osas.
- Kursustel osalejate jaoks on oluline kursuste toimumise asukoht, eelistatud on keeleõpe võimalikult elukoha lähedal.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

2.7.1. Parandada koostööd Töötukassa ning linna- ja vallavalitsuste vahel riskirühmade väljaselgitamisel ja sobilike meetmete leidmisel, sh:

- Keele algõpetuse asemel soovitatakse keskenduda suhtlemisoskuste edendamisele ja praktilise keelekasutuse põhilisele õppele. Täiskasvanute keeleõpe peaks olema enam nn tavaolukordade põhiseis ja järjepidevam.
- Muuta tööturumeetmeid paindlikumaks ja võimaldada Töötukassa kohalikel üksustel läheneda antud piirkonna probleemidele relevantsemalt.
- Pakkuda senisest enam karjäärialast nõustamist.

2.7.2. Arvestades ressursside nappus täiskasvanute keeleõppe korraldamiseks kõigile soovijatele, prioritseerida keeleõppe sihtrühmasid (näiteks olulisema vajadusega sihtrühmad nagu õpetajad, politseinikud jne) ja laiendada koostööd tööandjatega.

2.7.3. Töötukassa ja MISA koostöös tuleb suurendada erialase keeleõppe kättesaadavust ka töötavatele inimestele, et suunata jõupingutused töötajate konkurentsivõime säilitamisele tööturul. Üldiselt on vajalik erinevaid tööturul segregatsiooni vähendamise meetmeid omavahel paremini kombineerida, võimaldades selleks kasutada näiteks ka EIF (Euroopa Liidu Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond) vahendeid EKRR keeleõppeks.

2.7.4. Arvestades, et eesti keele oskus on jätkuvalt üks olulisi probleeme mitte-eestlaste konkurentsivõimes tööturul ning keeleõppe vajajatel ei ole sageli piisavalt võimalust ise keeleõppe eest tasuda, kaaluda täiskasvanutele baaskeelekursuste edastamist televisioonis ning iseseisva baasõppe materjalide tasuta levitamist CD-de või muul elektroonilisel kujul.

2.7.5. Leida lõimumisalaseid koostöökohti ettevõtete toetuskeemidega, et arendada olemaoleva tööjõu konkurentsivõimet. Nt EASiga koostöös arendada välja

ettevõtetele suunatud ametialase oskuskeele koolitused, et hoida ja arendada töötava elanikkonna konkurentsivõimet tööturul.

Prioriteetsed tegevused:

- Parandada koostööd Töötukassa ning linna- ja vallavalitsuste vahel riskirühmade väljaselgitamisel ja sobilike meetmete leidmisel.
- Arvestades ressursside nappust täiskasvanute keeleõppe korraldamiseks kõigile soovijatele, prioritseerida keeleõppe sihtrühmasid.

2.8. Süstemaatiline lõimumisalane töö kohalikes omavalitsustes

Hetkeolukord lühidalt

- Kohalikud omavalitsused korraldavad lõimumisalast tegevust igapäevaselt, kuid sageli ei tunta ja tajuta selle seoseid riiklike lõimumisalaste tegevustega.
- Lõimumisteema käsitlust kohalike omavalitsuste arengukavades peetakse üldiselt oluliseks, kuid vastava riikliku kohustusliku nõude kehtestamist peeti õigustatuks vaid mõnede kohalike omavalitsuste esindajate poolt.

Ettepanekud: meetmete muudatused ja finantseerimisvõimalused

Senised kogemused on näidanud, et KOVide aktiivsus ja võimekus lõimumisalaste projektide rahastamiseks ja projektide taotluste esitamiseks on väga erinev. Selle tagajärjel on välja kujunenud kohalike omavalitsuste vahel suured erisused - ühed tegelevad lõimumisalase tegevusega aktiivselt ja sihikindlat ning saavad selleks eelarveväliseid ressursse, teised on lõimumisalastes tegevustes passiivsed ja lisaraha selleks väljastpoolt saadakse vähe. Samas on oluline, et kõikidel omavalitsustel oleks võimekus lõimumisalase tegevuse edukaks läbiviimiseks. Mahajäänutele võiks suunata rohkem tähelepanu kaaludes järgnevate skeemide rakendamist:

2.8.1. MISA-l avada uus projektide taotlusvoor, milles taotlejateks oleksid kohalikud omavalitsused ja mille eesmärk oleks KOV tasandi lõimumistegevuste süstemaatiline ettevalmistamine (nt lõimumisvajaduste analüüsid, kohalike lõimumisalaste tegevuskavade koostamine ja selleks vajalikud koolitused) ja läbiviimise korraldamine. Samuti võiks selle meetme alt toetada kohalike omavalitsuste teavitustegevuste parandamist erineva keeletaustaga elanikerühmadele (näiteks interneti kodulehtedel teavitamine, teabematerjalide tootmine lõimumisalastest võimalustest kohtadel).

2.8.2. Näha eelnimetatud taotlusvoorus ette võimalus KOV-idel esitada ka projektitaotlusi üksteiselt õppimiseks ja spetsialistide ajutiseks töövahetuseks. Näiteks Kohtla-Järve LV kui positiivsete lõimumisalaste kogemustega kohaliku omavalitsuse koostööprojekt Narva LV-ga. Tekib KOV tasandil võimalus tagada parimate praktikate tundmaõppimist, levitada positiivseid lahendusi, anda võimalusi

töötada koos edukate inimestega ning julgustada kohalikke omavalitsusi rakendama uuenduslikke lähenemisviise lõimumispoliitika elluviimisel.

2.8.3. Pilootprojektina testida ühes suuremas ja samas oluliste lõimumisvajadustega omavalitsuses mitmeaastast raamlepingut, mis hõlmaks endas kõiki olulisemaid lõimumistegevusi.

- Neis lepingutes võiks peamise teemana kõne alla tulla haridussüsteem tervikuna. Sellise mehhanismiga on võimalik süsteemselt alata arendustegevused ja vajalikud muudatused seal, kus kohapealset initsiatiivi ning kompetentse pole piisavalt, et ise muutusi esile kutsuda.
- Eeltingimuseks sellise raamlepingu puhul olla KOV tasandil ettevalmistatud lõimumisalane arengukava koos rakenduskavaga.
- Raamlepingut kui rahastamisskeemi on asjakohane piloteerida sellise omavalitsuse puhul, kus on väga olulised lõimumisalased vajadused ning kus samas on senise tööga saavutatud häid tulemusi. See tagab, et vastav omavalitsus võtab pilootprojekti tõsiselt. Soovitame esimeseks pilootomavalitsuseks valida Kohtla-Järve linnavalitsuse, kelle aselinnapea on selleks ka valmisolekut väljendanud.

2.8.4. Raamlepingu võimalikke tingimusi:

- Raamlepingus seatakse konkreetset eesmärgid ja nende saavutamise sihttasemed.
- Raamleping hõlmab tegevusi vähemalt kõigis järgnevate lõimumise valdkondades: alus- ja põhiharidus; noorsootöö ja huviharidus; pedagoogide koolitamine; poliitiline ja õiguslik lõimumine (kodakondsus; ühine inforum jne).
- Raamleping sisaldab rakenduskava, sealhulgas koostöötegevusi Eesti teiste kohalike omavalitsuste ja riigiasutustega.
- Raamleping sisaldab riigipoolse vastutava nõustaja ülesannete ja õiguste osa – st KOV ei ole oma tegevustes üksi, vaid saab vastava nõustaja (nt kelleks on MISA töötaja) käest igakülgset tuge ja abi raamlepingu tegevuste täitmisel. Nõustajal on muuhulgas kohustus viia läbi KOV lõimumisalase tegevuse seiret ja vajadusel raamlepingu täitmise käiku sekkuda.

2.9. Võimalikud rahastamismehhanismid

Sõltuvad tegevuse laadist ja eelarvevõimalustest võib ette näha kolme võimalikku rahastamismehhanismi varianti:

- 1. variant: riigieelarveline eraldis kõigile kohalikele omavalitsustele ühe ja sama integratsioonitegevuse teostamiseks – põhineks ühtsetel sisulistel alustel-tingimustel, sõlmitav kõikide relevantsete kohalike omavalitsustega, kes tingimustele vastavad (nö. lävendipõhine rahastamine). Eeldab seda, et riigieelarves on antud tegevuseks antud tingimustel piisavalt rahalisi vahendeid.

- 2. variant: toetusleping kohaliku omavalitsusega integratsiooniprojekti teostamiseks – põhineks ministeeriumi või allasutuse poolt korraldatud taotlusvooru tingimustel, toetust saavad mitte kõik, vaid pingereas eespool olevad (nõ. projektipõhine rahastamine). Rakendub eeskätt juhtudel, kus eelarvelised vahendid on piiratud ja/või rahastaja (eeskätt EL) on sätestanud vastava nõude.
- 3. variant: laiem raamleping, mille raames lepitakse individuaalselt iga omavalitsusega iga-aastaselt kokku aasta tegevused-tulemused-vahendid ning vastav aruandlus.

2.10. Metoodilised alused delegerimise otstarbekuse kaalutlemiseks

Arvestades, et ka tulevikus on tarvilik kaalutleda erinevate lõimumisalaste tegevuste delegerimist kohaliku omavalitsuse tasandile, pakume välja metoodilised alused eelnimetatud kaalutluseks. Delegerimiseks peetakse olukorda, kus riik annab kas teatud ülesande teostamise kas tervikuna või osaliselt (seda osa selgelt piiritledes) üle kohalikule omavalitsusele, nähes selleks ette vajalikud finantsvahendid. Seejuures säilitab riik vastutuse antud ülesande teostamise eest ning kohustub delegeritud ülesande teostamist jälgima ja vajadusel kontrollima. Delegerimine peab igal juhul olema kirjalikult fikseeritud lepingu või haldusaktiga.

Silmas tuleb pidada, et delegerida saab üksnes ülesannet, mis on riigi pädevuses. Kui antud ülesanne eest lasub selge vastutus KOV-l (nt gümnaasiumide astmel eestikeelsele õppele ülemineku), siis riigil ei ole võimalik ülesannet delegerida. Küll aga on võimalik riigil ülesande teostamist subsideerida, andes omavalitsusele selleks sihtotstarbelisi rahalisi toetusi.

1) Määratletud vastutus kohalikul omavalitsusel.

Tegevust on otstarbekas delegerida KOV tasandile eeskätt siis, kui KOV-l on selgelt määratletud vastutus antud valdkonna eest. Näiteks: lasteaedade, üldhariduskoolide, KOV omandis olevate huvikoolide, kultuuriasutuste jms ülalpidamine on vastavalt KOKS-le KOV ülesanne. Antud aluspõhimõtte rakendamine aitab KOV tasandile viia just need tegevused, mille osas KOV-l on pädevus ning sellega seoses ka võimekus. See põhimõtte lähtub eeldusest, et seadusandja on ülesandeid KOV-le andes kaalutlenud nende ülesannete teostamise otstarbekust. Delegeritavate ülesannete puhul on oluline nende teostamine elanikule võimalikult lähedasel haldustasandil (subsidiarsuse printsiip), sest sedasi annab delegerimine paremad võimalused arvestada kohalikke tingimusi ja vajadusi antud ülesande täitmiseks. Näiteks: juhul, kui kehtestatakse nõue, et kooliminevad lapsed peavad oskama teatud tasemel eesti keelt, siis võidakse delegerida selle ülesande täitmine omavalitsusele, eraldades pearahapõhiselt raha muukeelsete laste keeleõppeks koolimineku eel.

Juhul, kui tegemist on ülesandega, mille täitmine ei ole KOV pädevuses, kuid KOV osaleb antud ülesande täitmisel, tasub samuti kaalutleda delegerimise otstarbekust. Näiteks keelesaagrite korraldamise puhul: tegu ei ole KOV kohustusega, vaid lõimumiskavas määratletud riikliku tegevusega lõimumiseesmärkide saavutamiseks. Kuigi keelesaagrite korraldatakse keskselt, on KOV seotud antud tegevusega oma pädevuse kaudu tagada

koolinoorte eesti keele oskus. Seega võiks delegeerida KOV-le ülesanne valida välja need noored, kes võiks keelelaagrist osa võtta.

2) Tegevuse rahastamispiirangud.

Arvestades, et märkimisväärne osa lõimumisalaseid tegevusi rahastatakse välisvahenditest (nt Euroopa Sotsiaalfond, Euroopa Kolmandate Riikide Kodanike Integreerimise Fond), võivad delegeerimist piirata rahastamistingimused. Näiteks nende tegevuste puhul, kus otsetoetuste andmine KOV-le on keelatud, ei saa tegevusi delegeerida KOV-le. Samas tuleb arvestada, et ka Eestil on võimalik teatud määral kaasa rääkida selles, millised tegevused on välisabist abikõlblikud. Juhul, kui Eestil on võimalik valida, milliseid tegevusi ellu viia välisvahenditega ja milliseid riigieelarveliste vahenditega, tuleks siseriiklikuks rahastamiseks ette näha neid tegevusi, mis on KOV pädevuses võimalusega neid delegeerida (vt eelmine punkt).

3) Ühikupõhine finantseerimine on võimalik.

Delegeerida on võimalik olukorras, kus on võimalik universaalselt määratleda rahastamise ühik. Näiteks laste arv, rühmade arv, koolitav isik vms. Sellisel juhul on delegeerimise eeldus, et rahastamise ühikumaksumus on välja arvatud ning rahastamine toimub kõigi sihtrühmas olevate omavalitsuste puhul võrdsetel alustel.

Näiteks juhul, kui mingi tegevuse elluviimine on erinevates omavalitsustes väga erinev ning sobilik on kasutada projektipõhist rahastamist, et võimaldada tegevuste paindlikkust, siis ei ole delegeerimine otstarbekas. Kui aga on võimalik määratleda universaalselt rahastamise ühik, on võimalik ülesanne delegeerida koos selleks ettenähtud rahaga vastavalt ühikutele. Näiteks: kohanemisprogrammi läbivate täiskasvanute arv; muukeelsete laste arv vms.